

अनुक्रमणिका

अनुक्रमणिका

प्रकरण	शीर्षक	पृष्ठ क्रमांक
	प्रतिज्ञापत्र	(i)
	प्रमाणपत्र	(ii)
	ऋणनिर्देश	(iii)
	अनुक्रमणिका	(iv-vii)
	सारणी सूची	(viii-ix)
	आकृती सूची	(x)
पहिले	प्रस्तावना	१ - २६
	१.० प्रास्ताविक	१
	१.१ प्रथम भाषा मराठी आणि शिक्षण	१
	१.२ प्रथम भाषा मराठी व भावनात्मक विकास	२
	१.३ मराठीचे अध्यापन-सद्यस्थिती	२
	१.४ मातृभाषेचे महत्त्व	३
	१.४.१ मातृभाषेचे शिक्षणात माध्यम म्हणून स्थान	३
	१.४.२ सामाजिक व सांस्कृतिक वारशाच्या प्रसारणाचे साधन	३
	१.४.३ वाङ्.मयीन आवड व अभिरुची निर्माण करण्याचे साधन	४
	१.४.४ विचार, भावना व अनुभव यांच्या आदान-प्रदानाचे साधन	५
	१.४.५ बौद्धिक, भावनिक आणि कार्यात्मक व्यक्तिविकास साधण्याचे साधन	६
	१.५ मातृभाषा अध्ययन - अध्यापनाचे सर्वसामान्य हेतू, ध्येये	७
	१.६ विविध शैक्षणिक स्तरानुसार मातृभाषा मराठीची विशिष्ट उद्दिष्टे	८
	१.६.१ पाचवी	८
	१.६.२ उच्च प्राथमिक स्तर	९
	१.६.३ माध्यमिक स्तर	९
	१.७ मराठी प्रथम भाषा उद्दिष्टे	१०
	१.७.१ भाषिक उद्दिष्टे	११
	१.७.२ ग्रहणात्मक उद्दिष्टे	११
	१.७.३ प्रगटीकरणात्मक उद्दिष्टे	१२
	१.७.४ वाङ्.मयीन उद्दिष्टे	१२
	१.७.५ रसग्रहणात्मक किंवा सौंदर्यानुभूतीपर उद्दिष्टे	१३
	१.७.६ सृजनात्मक उद्दिष्टे	१६
	१.८ उद्दिष्टसाध्यतेची सद्यस्थिती	१६
	१.९ भावनात्मक क्षेत्रातील विकासाचे शैक्षणिक महत्त्व	१७
	१.१० उद्दिष्ट मांडणीसाठी मार्गदर्शन	१८
	१.११ उद्दिष्टांची स्पष्टीकरणे लिहिताना मार्गदर्शन	१९
	१.१२ अध्ययन अनुभव/अध्ययनानुभव निश्चितीकरणासाठी मार्गदर्शन	२०
	१.१३ मातृभाषा अध्यापन व मूल्यमापन यासाठी मार्गदर्शन	२०

	१.१४ समस्या विधान	२२
	१.१५ समस्या विधानामधील तांत्रिक शब्दांच्या व्याख्या	२२
	१.१६ संशोधनाची उद्दिष्टे	२३
	१.१७ संशोधनाची गृहितके	२४
	१.१८ संशोधनाची व्याप्ती व मर्यादा	२४
	१.१९ संशोधनाची गरज आणि महत्व	२५
	१.२० प्रकरण योजना	२६
दुसरे	संशोधन समस्येशी निगडित साहित्याचे व संशोधनांचे समालोचन	२७ - ४९
	२.० प्रास्ताविक	२७
	२.१ संबंधित संशोधनाच्या व साहित्याच्या समालोचनाची उद्दिष्टे	२७
	२.२ संबंधित संशोधनांचा व साहित्याचा आढावा	२७
	२.२.१ संशोधनासंबंधित संशोधनांचा आढावा	२७
	२.२.२ संशोधनासंबंधित साहित्याचा आढावा	४३
	२.३ संबंधित साहित्याच्या व संशोधनाच्या समालोचनातून प्रस्तुत संशोधनास मार्गदर्शन व दिशा	४९
तिसरे	संशोधनाची कार्यपद्धती	५१ - ९०
	३.० प्रस्तावना	५१
	३.१ संशोधन म्हणजे काय ?	५१
	३.२ शैक्षणिक संशोधन	५२
	३.३ शैक्षणिक संशोधनाच्या पद्धती	५२
	३.४ सर्वेक्षण पद्धती	५३
	३.४.१ सर्वेक्षण पद्धतीचे हेतू	५४
	३.४.२ सर्वेक्षण पद्धतीचे फायदे	५४
	३.४.३ सर्वेक्षण पद्धतीचे प्रकार	५५
	३.४.४ प्रस्तुत संशोधनासाठी सर्वेक्षण पद्धतीचा वापर	५५
	३.५ नमुना निवड	५५
	३.५.१ नमुना निवड पद्धती	५६
	३.५.२ नमुना निवड महत्व	५९
	३.५.३ प्रस्तुत संशोधनासाठी नमुना निवड	५९
	३.६ संशोधनाची साधने	६१
	३.६.१ संशोधनाची साधने - पडताळा सूची	६२
	३.६.२ पडताळा सूचीचा रचना	६३
	३.६.३ पडताळा सूचीचा उपयोग	६४
	३.७ निरीक्षण	६५
	३.७.१ निरीक्षणाचे प्रकार	६५
	३.७.२ निरीक्षण - फायदे	६६
	३.८ संशोधन साधनांचे विकसन	६७
	३.८.१ पडताळा सूचीच्या विकसनाचे टप्पे	६७
	३.८.२ निरीक्षण सूची विकसनाचे टप्पे	८९

	३.९ संशोधन कार्यपद्धती	९०
	३.१० समारोप	९०
चौथे	संकलित माहितीचे विश्लेषण, अर्थनिर्वचन व निष्कर्ष	९१ - १५३
	४.० प्रास्ताविक	९१
	४.१ संकलित माहितीचे विश्लेषण व अर्थनिर्वचन	९२
	४.१.१ मराठी विषयाच्या सरावपाठांच्या पाठ नियोजनांच्या माहितीचे विश्लेषण व अर्थनिर्वचन	९२
	४.१.२ मराठी विषयाच्या निरीक्षण केलेल्या सराव पाठांच्या माहितीचे विश्लेषण व अर्थनिर्वचन	१२०
	४.२ निष्कर्ष	१४६
	४.२.१ शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयांतील शिक्षक प्रशिक्षणाथ्यांच्या मराठी सरावपाठांच्या पाठ नियोजनांवरून (पाठ टाचणे) काढलेले निष्कर्ष	१४६
	४.२.२ शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयांतील शिक्षक प्रशिक्षणाथ्यांच्या मराठी विषयाच्या सराव पाठांच्या प्रत्यक्ष निरीक्षणावरून काढलेले निष्कर्ष.	१५३
पाचवे	सारांश, अनुमान व शिफारशी	१५४ - १६४
	५.० प्रास्ताविक	१५४
	५.१ संशोधनाचा सारांश	१५४
	५.२ समस्येचे विधान	१५६
	५.३ संशोधनाची उद्दिष्टे	१५६
	५.४ संशोधनाची गृहितके	१५६
	५.५ निष्कर्षांची चर्चा	१५७
	५.६ संशोधन पद्धती	१५८
	५.७ सामग्री संकलित करण्यासाठी वापरलेली साधने	१५८
	५.८ नमुना निवड	१५९
	५.९ अनुमान	१५९
	५.१० शिफारशी	१६१
	- ५.१०.१ शिक्षकांसाठी शिफारशी	१६१
	५.१०.२ मुख्याध्यापकांसाठी शिफारशी	१६२
	५.१०.३ ग्रंथपालांसाठी शिफारशी	१६३
	५.१०.४ शिक्षक प्रशिक्षणासाठी शिफारशी	१६३
	५.११ पुढील संशोधनासाठी विषय	१६३
	संदर्भ ग्रंथ सूची	१६५ - १६६
	परिशिष्ट	
	परिशिष्ट १	
	संशोधनासाठी निवडलेल्या शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयांची यादी	

<p>परिशिष्ट २ संशोधनासाठी पाठ टाचणे जमा करून घेतलेल्या 'प्रशिक्षणार्थ्यांची यादी'</p> <p>परिशिष्ट ३ संशोधनासाठी सराव पाठांचे निरीक्षण करण्यासाठी नमुना म्हणून निवडलेल्या प्रशिक्षणार्थ्यांची यादी</p> <p>परिशिष्ट ४ भावात्मक उद्दिष्टांच्या स्पष्टीकरणांचा तुलनात्मक तक्ता</p> <p>परिशिष्ट ५ पडताळा सूची</p> <p>परिशिष्ट ६ निरीक्षण सूची</p> <p>परिशिष्ट ७ पाठ निरीक्षण केलेला तक्ता</p> <p>परिशिष्ट ८ संशोधकास संशोधनासाठी माहिती मिळारवी यासाठी शिक्षणशास्त्र विभागामार्फत दिलेले पत्र</p> <p>परिशिष्ट ९ संशोधकाने संशोधनासाठी माहिती घेतली यासाठी अध्यापक महाविद्यालयांनी दिलेली पत्रे.</p>	
--	--

(viii)

सारणी सूची

अ. क्रमांक	सारणी क्रमांक	शीर्षक	पृष्ठ क्रं
१.	१.१	मातृभाषेच्या अध्यापनाची उद्दिष्टे व मूल्यमापनाची साधने	२१
२.	३.१	'प्रकटीकरण' उद्दिष्टाच्या स्पष्टीकरणांची तुलना	६८
३.	३.२	'अभिरुची' उद्दिष्टाच्या स्पष्टीकरणांची तुलना	६८
४.	३.३	'रसग्रहण' उद्दिष्टाच्या स्पष्टीकरणांची तुलना	६९
५.	३.४	'सृजनशीलता' उद्दिष्टाच्या स्पष्टीकरणांची तुलना	६९
६.	३.५	इयत्ता पाचवी - पाठांतील व कवितांतील भावात्मकतेशी निगडित पाठयांश मुद्दे	७२
७.	३.६	इयत्ता सहावी - पाठांतील भावात्मकतेशी निगडित पाठयांश मुद्दे	७४
८.	३.७	इयत्ता सहावी - कवितांतील भावात्मकतेशी निगडित पाठयांश मुद्दे	७६
९.	३.८	इयत्ता सातवी - पाठांतील भावात्मकतेशी निगडित पाठयांश मुद्दे	७७
१०.	३.९	इयत्ता सातवी - कवितांतील भावात्मकतेशी निगडित पाठयांश मुद्दे	७९
११.	३.१०	इयत्ता आठवी - पाठांतील भावात्मकतेशी निगडित पाठयांश मुद्दे	८१
१२.	३.११	इयत्ता आठवी - कवितांतील भावात्मकतेशी निगडित पाठयांश मुद्दे	८३
१३.	३.१२	इयत्ता नववी - पाठांतील भावात्मकतेशी निगडित पाठयांश मुद्दे	८५
१४.	३.१३	इयत्ता नववी - कवितांतील भावात्मकतेशी निगडित पाठयांश मुद्दे	८७
१५.	४.१	पाठ नियोजनामध्ये भावात्मक क्षेत्राशी निगडित वापरलेल्या उद्दिष्टांची टक्केवारी	९२
१६.	४.२	पाठ नियोजनामध्ये 'प्रकटीकरण' या उद्दिष्टाच्या स्पष्टीकरणांची टक्केवारी	९३
१७.	४.३	पाठ नियोजनामध्ये 'अभिरुची' या उद्दिष्टाच्या स्पष्टीकरणांची टक्केवारी	९६
१८.	४.४	पाठ नियोजनामध्ये 'अभिवृत्ती' या उद्दिष्टाच्या स्पष्टीकरणांची टक्केवारी	९९
१९.	४.५	पाठ नियोजनामध्ये 'रसग्रहण' या उद्दिष्टाच्या स्पष्टीकरणांची टक्केवारी	१०३

(ix)

२०.	४.६	पाठ नियोजनामध्ये 'सृजनशीलता' या उद्दिष्टाच्या स्पष्टीकरणांची टक्केवारी	१०५
२१.	४.७	पाठ नियोजनामध्ये भावात्मक उद्दिष्टांशी निगडित पाठयांश मुद्द्यांची टक्केवारी	१०७
२२.	४.८	पाठ नियोजनामध्ये भावात्मक उद्दिष्टसाध्यतेसाठी वापरलेल्या कृतीविविधतांची टक्केवारी	११२
२३.	४.९	पाठ नियोजनामध्ये भावात्मक उद्दिष्टसाध्यतेसाठी वापरलेल्या मूल्यमापन तंत्रांची टक्केवारी	११६
२४.	४.१०	प्रत्यक्ष निरीक्षण केलेल्या सरावपाठ नियोजनातील भावात्मक क्षेत्रातील उद्दिष्टांची टक्केवारी	१२०
२५.	४.११	प्रत्यक्ष निरीक्षण केलेल्या सरावपाठांतील 'प्रकटीकरण' या उद्दिष्टाच्या स्पष्टीकरणांची टक्केवारी	१२१
२६.	४.१२	प्रत्यक्ष निरीक्षण केलेल्या सरावपाठांतील 'अभिरुची' या उद्दिष्टाच्या स्पष्टीकरणांची टक्केवारी	१२३
२७.	४.१३	प्रत्यक्ष निरीक्षण केलेल्या सरावपाठांतील 'अभिवृत्ती' या उद्दिष्टाच्या स्पष्टीकरणांची टक्केवारी	१२६
२८.	४.१४	प्रत्यक्ष निरीक्षण केलेल्या सरावपाठांतील 'रसग्रहण' या उद्दिष्टाच्या स्पष्टीकरणांची टक्केवारी	१३०
२९.	४.१५	प्रत्यक्ष निरीक्षण केलेल्या सरावपाठांतील 'सृजनशीलता' या उद्दिष्टाच्या स्पष्टीकरणांची टक्केवारी	१३२
३०.	४.१६	प्रत्यक्ष निरीक्षण केलेल्या सरावपाठांतील भावात्मक उद्दिष्टांशी निगडित पाठयांशमुद्द्यांची टक्केवारी	१३४
३१.	४.१७	प्रत्यक्ष निरीक्षण केलेल्या सरावपाठांतील भावात्मक उद्दिष्टसाध्यतेसाठी वापरलेल्या कृतीविविधतांची टक्केवारी	१३८
३२.	४.१८	प्रत्यक्ष निरीक्षण केलेल्या सरावपाठांतील भावात्मक उद्दिष्टसाध्यतेसाठी वापरलेल्या मूल्यमापन तंत्रांची टक्केवारी	१४२

(x)

आकृती सूची

अ. क्रमांक	आकृती क्रमांक	शीर्षक	पृष्ठ क्रं
१.	१.१	मराठी अध्यापनाची उद्दिष्टे	११
२.	२.१	संपूर्ण बालविकास	४८
३.	३.१	नमुना निवड पद्धती	५६
४.	३.२	प्रस्तुत संशोधनासाठी नमुना निवड	६०